

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

The Enhancing of Learning Skills for Creative Product of Right Livelihood Communities in Phrae Province

บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร¹ ปัญญา สุนันตา² เขมิกา วรทธีวุฒิกุล³
Punyavee Mongkonpiputporn, Panya Sunanta, Khemika Varitwuttikul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 10 คน กลุ่มเยาวชน จำนวน 20 คน และกลุ่มประชาชนที่สนใจเข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ จำนวน 20 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นและแบบประเมินความรู้อัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาและการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้การประเมินโดยแบบประเมิน ใช้ค่าสถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นแบบการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น อาศัยประสบการณ์การทำไม้มาแต่อดีตทำให้เกิดการพัฒนาเป็นสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อออกจำหน่าย ทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจึงเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองทำงานเกิดความชำนาญสร้างสรรค์ผลงานเป็นมรดกทางปัญญา แต่ยังคงขาดทักษะการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักแบบใหม่ๆ

2. กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ผู้ถ่ายทอดเป็นประชาชนชาวบ้านและวิทยากรผู้มีความรู้ในท้องถิ่นทั้งด้านการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นจำนวน 20 ชั่วโมง ให้ความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สัก

3. การประเมินทักษะการเรียนรู้ พบว่าในภาพรวมและในรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม และผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจในกิจกรรมอย่างดียิ่ง

คำสำคัญ (Keywords) : การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้, ชุมชนสัมมาชีพ; ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

Received: 2022-10-04 Revised: 2022-10-18 Accepted: 2022-10-19

¹ ดร. อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Lecturer De., Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus. E-mail: Punyavee.mong@mcu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Assistant Professor. Lecturer of Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus. E-mail: panya.sun@mcu.ac.th

³ ดร. อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ Lecturer Dr., Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus. E-mail: cheartam@hotmail.com

Abstract

This study was conducted to investigate the processes for enhancing learning skills and transferring creative Buddhist-oriented learning skills of the right livelihood communities in Phrae province. Applying mixed method approach, the 10 key informants, consisting of community leaders, teak product entrepreneurs both manufacturers and distributors, village sage, and local experts, were selected. The participants of this study were 20 youths and 20 persons interested in training programs for developing their learning skills. The research instruments consisted of interview, short course training curriculum, and knowledge evaluation form. The data were analyzed by applying content analysis and t-test in order to evaluate post-workshop knowledge.

The results were found as follows

1. The processes for enhancing learning skills through the creative Buddhist ways of right livelihood communities originated from local wisdom, transmitted from generation to generation. They were familiar with woodworking. the teak products were developed for the markets. Regarded as wisdom heritage, the product creation skills came from learning, testing, and making. However, product design skills and product development had to be improved.
 2. The important process of transferring the creative Buddhist-oriented learning skills of right livelihood communities in Phrae province was to organize workshops and collaborate with the local scholars and experts specialized in teak product design and development. To promote the creative Buddhist-oriented learning skills required 20 hours for helping individuals specialize in teak product design-both their knowledge and skills.
 3. In terms of learning skill evaluation, generally the participants' opinions were different at a significant level of 0.05. In terms of knowledge, participants' post-test scores were higher than the pre-test scores. Most of them were interested in activity participations.
- Keywords:** The Enhancing of Learning Skills; Right Livelihood Communities; Creative Product

บทนำ (Introduction)

การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนตามนโยบายของภาครัฐทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์การชุมชนในการพัฒนาอาชีพให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนทำให้หลายชุมชนต้องมีการรวมกลุ่มในแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยกระบวนการของชุมชนให้เกิดการพึ่งตนเองและมุ่งเน้นให้เกิดการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจรวมทั้งหวังผลทางด้านสังคม คือการยึดโยงร้อยรัดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้เกิดวัฒนธรรม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์ แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการสั่งสมสืบทอดมาจากประสบการณ์และความสามารถของชาวบ้านอย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่มและโครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน รวมทั้งทุนทางธรรมชาติที่เอื้อต่อการนำมาแปรรูปให้

เป็นผลผลิตทางภูมิปัญญาเพื่อสร้างอาชีพ รายได้ที่จะนำมาซึ่งการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ชุมชน ตลอดจน ภาพรวมของประเทศในอนาคต แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติของสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560: 4) ได้ระบุว่าการพัฒนาคนเพื่อให้คนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม... ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุนช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึง การสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม จึงเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า “สัมมาชีพ บนทางสายกลางยุคไทยแลนด์ 4.0” อันเป็นสัมมาชีพตามหลักการพื้นฐานการดำเนินชีวิตให้มีความสุขบนทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทย ซึ่งรับการกล่อมเกลามาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาและยังเป็นสัมมาชีพที่สอดคล้องกับหลักการการพัฒนาประเทศไทยยุค ไทยแลนด์ 4.0 (พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณชยทตฺโต, 2560: 2) “สัมมาชีพชุมชน” เป็นคำที่เผยแพร่ไปในวงกว้างทั้งในทางวิชาการและทางวิชาชีพ ตามแนวความคิดยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ดังความตอนหนึ่งที่ปรากฏใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564: 4) ความว่า ... ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลผสมผสาน มีความพอประมาณและมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์

วิสัยทัศน์ของจังหวัดแพร่ “เศรษฐกิจดี ชุมชนเข้มแข็ง สุขภาพชีวิตและสังคมที่ดี” แต่จากข้อมูลการวิเคราะห์ผลศักยภาพที่เกี่ยวข้อง ทั้งตัวแปรจากปัจจัยภายใน ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของจังหวัดแพร่ ปัจจัยภายนอก นโยบายของรัฐบาล ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับประเทศ สำนักงานจังหวัดแพร่ได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแพร่ (2561: 86) พบว่า จังหวัดแพร่มีทั้งโอกาสที่ควรพัฒนาต่อยอดและปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเรียงลำดับความสำคัญของศักยภาพและปัญหา โดยสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดซึ่งจังหวัดแพร่ได้จัดลำดับความสำคัญด้านจุดแข็งของจังหวัด 5 ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) เป็นจังหวัดต้นน้ำของแม่น้ำยมซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของภาคเหนือและมีลำน้ำสาขารอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัด (2) มีศักยภาพเชิงภูมิศาสตร์ในการเป็นจุด Logistic ด้านการขนส่งคมนาคมและการกระจายสินค้าไปสู่จังหวัดภาคเหนือตอนบนและภาคอื่น ๆ และลำดับที่ 3 มีผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีหลายอย่างเป็นเอกลักษณ์มีคุณภาพและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น ไม้สัก เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ผ้าหม้อฮ่อม ผ้าทอ ในขณะเดียวกันก็จัดลำดับจุดอ่อนไว้ 7 ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ ส่วนขนาดกลางมีไม่เพียงพอและขาดระบบชลประทานที่ครอบคลุมทุกพื้นที่จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งซ้ำซากต่อเนื่องทุกปี (2) ประชาชนมีฐานะยากจนมีรายได้ต่ำกว่าค่ากลางของประเทศ ขาดความรู้ความเข้าใจในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าโดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตรที่เป็นสินค้าหลักและสำคัญของจังหวัด และ (3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายโดยเฉพาะป่าไม้ มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นพื้นที่ทำมาหากินรวมทั้งประชาชนยังขาด

จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านโอกาสจัดไว้ 6 ลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) รัฐบาลมีนโยบายในการบริหารจัดการน้ำโดยการจัดหาแหล่งน้ำ การขุดลอก การสร้างฝาย การจัดทำแก้มลิงเพื่อให้มีแหล่งน้ำต้นทุนและมีน้ำสำรองไว้ใช้สำหรับอุปโภคบริโภคและเพาะปลูกในฤดูแล้งรวมทั้งป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก (2) รัฐบาลมีนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างเอกลักษณ์ ทั้งการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การส่งเสริมการตลาด และ (3) รัฐบาลมีโครงการที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ การขยายเส้นทางคมนาคมทางบก โดยเฉพาะทางรถยนต์ที่จะขยายเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานรวมทั้งการมีแผนที่จะก่อสร้างรถไฟทางคู่สายเด่นชัย-เชียงราย-เชียงของและแผนการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง การขยายเส้นทางเป็นโอกาสที่จะเพิ่มการขยายตัวภาคการขนส่งสินค้าและสามารถลดต้นทุนด้านการขนส่งมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ทำให้เห็นว่า วิสัยทัศน์ของจังหวัดแพร่ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2561 ยังไม่บรรลุเป้าหมายทั้งที่เป็นเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี และสังคมที่ดีที่ปรารถนาของจังหวัด ทีมงานวิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม ทำให้ได้พบว่าผลิตภัณฑ์ไม่สีกส่วนใหญ่เป็นศิลปะแบบธรรมดายังไม่ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านั้นให้เป็นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ร่วมสมัยถึงมีแต่ก็น้อยมาก ดังนั้น การสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะยกระดับฝีมือผู้ผลิตสินค้าเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการดำเนินการเป็นอันดับต้น ๆ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าเป็นอย่างยิ่งที่จำเป็นต้องมีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิก และมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ รวมถึง มีการประเมินทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่เพื่อให้ชุมชนได้มีทักษะการสร้างผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและตรงความต้องการของตลาด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่
2. เพื่อถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่
3. เพื่อประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ มีระดับความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้นหลังจากการเข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบสำหรับดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (Mix Methods) โดยมีทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นการศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ การถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ และการประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ มุ่งเน้นศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ การถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่และการประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่

2.2 ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นกิจกรรมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ราษฎรท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายจำนวน 6 คน 2) ผู้เข้ารับการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนจำนวน 20 คน กลุ่มประชาชนผู้สนใจทั่วไป 20 คน

2.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลของจังหวัดแพร่ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ไม้สักบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสองแคว จังหวัดแพร่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

3.2 หลักสูตรชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ โดยมีหลักสูตรจำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรชุดฝึกอบรมที่ 1 การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสามาชีพ สำหรับกลุ่มเยาวชนเป็นชุดฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์ไม้สัก จำนวน 20 ชั่วโมง โดยมีภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ ความรู้ในเรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และภาคปฏิบัติในการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากต้นแบบที่ราษฎรท้องถิ่นได้ออกแบบ เพื่อใช้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษา หลักสูตรชุดฝึกอบรมที่ 2 เป็นชุดฝึกอบรม ที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพ เป็นการจัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากผลิตภัณฑ์ไม้สักในรูปแบบของเครื่องประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 20 ชั่วโมง โดยมีภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ ความรู้ในเรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การ

พัฒนาผลิตภัณฑ์ และภาคปฏิบัติในการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากต้นแบบที่ประชาชนท้องถิ่นได้ออกแบบ เพื่อต่อยอดในการผลิตเชิงธุรกิจ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาบริบทพื้นที่ วิถีคิด วิถีชีวิต ของชุมชน จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยในภาคสนาม (Field Study) โดยดำเนินการใน 5 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การจัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจและพัฒนากระบวนการสร้างเวทีชุมชนและการจัดสัมมนากลุ่มย่อย ตลอดจนการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพ และเสียง และความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือการทำงานและการศึกษาภาคสนาม (Field Study)

ระยะที่ 2 การลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการศึกษาการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในบ้านบวโกโปง ตำบลน้ำคำอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

ระยะที่ 3 ออกแบบชุดฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะและกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ โดยใช้หลักสูตรการพัฒนาทักษะสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักที่สร้างขึ้น

ระยะที่ 4 กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ โดยจัดอบรมเป็นระยะเวลา 3 วัน โดยมีภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ ความรู้ในเรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และภาคปฏิบัติในการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากต้นแบบที่ประชาชนท้องถิ่นได้ออกแบบ เพื่อต่อยอดในการผลิตเชิงธุรกิจ และทำการประเมินทักษะการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินความรู้ทำการประเมินและการสังเกต

ระยะที่ 5 การสรุปองค์ความรู้ที่เกิดจากการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ขั้นตอนนี้เป็น การสังเคราะห์และตีความจากข้อมูลการสัมภาษณ์ และการประเมินหลักจากการอบรม เพื่อสรุปเป็นแนวทางการจัดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์วิถีพุทธของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ลักษณะ คือ

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major themes) หรือแบบแผนหลัก (Major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิเคราะห์ผลการประเมินจากผู้รับการถ่ายทอดหลังจากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อหาค่า t-test

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่พบว่า ที่ผ่านมาชาวชุมชนบ้านบวโกโป่งผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักตามแบบที่ลูกค้าออกแบบมาให้หรือผลิตสินค้าตามแบบในท้องตลาด ไม่ได้เป็นผู้ออกแบบเองเพราะขาดทักษะการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ สำหรับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนปัญหาที่พบอยู่เสมอนั้นคือในเรื่องของการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ซ้ำซ้อนกับชุมชนอื่นๆ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์และความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยสำคัญในการจำหน่ายสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจากความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ ดังนั้น การที่จะผลิตสินค้าให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย คือ ทักษะการเรียนรู้ด้านกระบวนการออกแบบ การผลิตและการตลาด จะเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าของตนให้มีจุดขายที่แตกต่างจากสินค้าจากชุมชนอื่นๆ และยังช่วยให้เพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์อีกด้วย ดังนั้น ผู้ผลิตต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิมให้มีความแตกต่างและน่าสนใจสำหรับผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา เป็นความสามารถที่ชาญฉลาดของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมและถ่ายทอดกันมาเกิดจากทักษะและฝีมือที่ผ่านกระบวนการขัดเกลามายาวนาน ทักษะเหล่านี้เกิดจากพื้นความรู้ที่สืบทอดปรับปรุง พัฒนาด้วยประสบการณ์ที่สะสมมาเป็นเวลานาน การพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาจึงเป็นการนำภูมิปัญญามาเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับความสามารถหรือความชำนาญที่ผู้ผลิตมีอยู่ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีความแปลกใหม่กว่าเดิม มีความทันสมัยกว่าเดิมแต่ไม่ทิ้งแนวคิดการอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีองค์ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ไม้สักที่เป็นทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่ยึดถือเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องชี้นำแนวทางในการดำเนินชีวิต มีความใกล้ชิดในพระพุทธศาสนายึดเอาประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมมาประพฤติปฏิบัติ การประกอบอาชีพของชุมชนจึงนำเอาหลักในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและได้ใช้ความรู้ทักษะที่มีผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักที่ใช้ในศาสนพิธี เช่น โต๊ะหมู่บูชา แต่ก็เป็นผลิตภัณฑ์พื้นๆ ไม่มีลวดลายใดๆ และจะผลิตก็ต่อเมื่อได้รับคำสั่งซื้อจากลูกค้า กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในการพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน หรือสภาพความเป็นอยู่ กิจกรรมที่ดำเนินอยู่นี้เป็นไปเพื่อสนองต่อการแก้ปัญหาและสอดคล้องกับแบบแผนการผลิตของชุมชน จึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดพลวัตของการเรียนรู้ เมื่อได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เมื่อได้แนวทางแล้วสมาชิกนำกลับไปลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ผลเพื่อหาหนทางต่อไปอีก กระบวนการที่เกิดขึ้นซ้ำๆ นี้เท่ากับยกระดับสติปัญญาของสมาชิกในชุมชน กล่าวได้ว่าชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ในอดีตชาวบ้านบวโกโป่งอาศัยไม้สักในการทำที่อยู่อาศัยและมีสลา (เป็นคำเรียกช่างไม้ในภาษาล้านนา) เป็นผู้คุมงานในการก่อสร้าง จากการคลุกคลีการทำไม้มาแต่อดีตทำให้เกิดการพัฒนาเป็นารสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อออกจำหน่าย ทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจึงเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองลงมือทำจนเกิดความชำนาญเฉพาะบุคคลเกิดการแบ่งงานหรือการแยกชิ้นส่วนในการผลิตผลิตภัณฑ์ ทำให้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นแหล่งบ่มเพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานเป็นมรดกทางปัญญา โดยลักษณะการเรียนรู้ของชุมชนจะมีลักษณะ 4 ลักษณะ คือ

1.1 ครูพักลักจำ คือ เป็นการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำดู ตามแบบอย่างที่เราสังเกตเห็นอยู่เงียบๆ แล้วรับเอามาเป็นของตนเองเมื่อสามารถทำได้จริง ลักษณะนี้จะเป็นลักษณะการเรียนรู้ของ นายจ้างกับลูกจ้าง

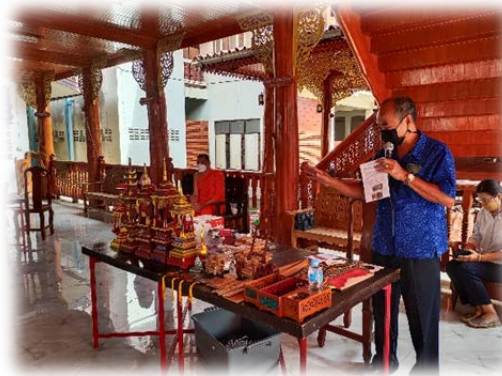
1.2 การเรียนรู้ผ่านพิธีกรรมทางศาสนา อาศัยทักษะความชำนาญประกอบความคิดสร้างสรรค์ได้คิดค้นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ชันแก้วทั้งสาม โต๊ะหมู่บูชา

1.3 การถ่ายทอดความรู้ เป็นการเรียนรู้จากหน่วยงานหรือองค์กรหรือปราชญ์ชาวบ้าน หรือคนในครอบครัว

1.4 การลงมือทำแบบลองผิดลองถูก ทักษะประเภทนี้มีอยู่น้อยแต่ก็มีปรากฏในชุมชน ดังจะเห็นว่า การที่มีสินค้าผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นก็มาจากการคิดค้นสร้างสรรค์ผลงานของชุมชนเพื่อให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของตลาด บ้างก็ดูแบบในนิตยสารก็นำมาลองผลิตดูจนเกิดความชำนาญจึงผลิตออกจำหน่าย

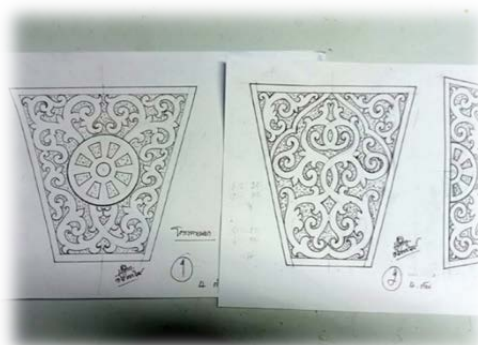
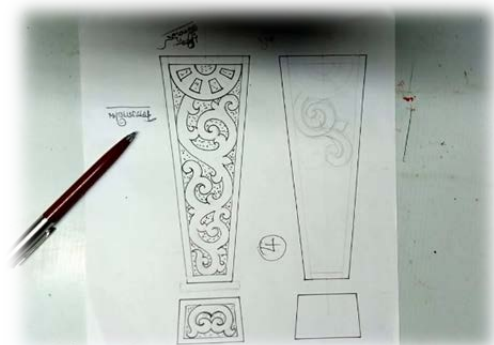
2. กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยเป็นการลงมือปฏิบัติในการถ่ายทอดทักษะการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ พบว่า วัตถุประสงค์การจัดอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่มุ่งพัฒนาทักษะให้กับกลุ่มประชาชนทั่วไปที่สนใจและกลุ่มเยาวชนในท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มและสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค โดยมีกระบวนการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของกลุ่มประชาชนทั่วไปและกลุ่มเยาวชน ซึ่งดำเนินการถ่ายทอดทักษะและองค์ความรู้โดยกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีความรู้ในด้านพุทธศิลป์ โดยได้ดำเนินการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นการพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ สำหรับกลุ่มประชาชนทั่วไปและหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ สำหรับเยาวชนที่ได้กำหนดไว้เป็นระยะเวลา 20 ชั่วโมง โดยมีหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไม้สัก เป็นกิจกรรมในการให้ความรู้เรื่องของไม้สัก ธรรมชาติของไม้สัก การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ การอบไม้ จำนวน 2 ชั่วโมง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้และความเข้าใจถึงลักษณะของไม้สัก โดยปราชญ์ชาวบ้านและผู้รู้ได้บรรยายให้ความรู้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับไม้สักและลักษณะของเนื้อไม้เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้จำเป็นต้อง มีองค์ความรู้และเข้าใจลักษณะทั่วไปของไม้สัก เข้าใจธรรมชาติของต้นไม้ เป็นอย่างดี

ภาพที่ 1 ปราชญ์ชาวบ้าน ให้ความรู้เรื่องไม้สัก

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากร ได้ใช้วิธีการบรรยายภาคทฤษฎี จำนวน 2 ชั่วโมง และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกภาคปฏิบัติจำนวน 4 ชั่วโมง โดยเนื้อหาที่วิทยากรได้บรรยาย มีหัวข้อ คือ หลักการออกแบบ กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และหลักเกณฑ์ด้านการตลาด พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนามาอย่างยาวนานโดยนักออกแบบมืออาชีพและการออกแบบจากภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภาพที่ 2 การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ในหน่วยการพัฒนาทักษะที่ 3 นี้จะเป็นการพัฒนาทักษะด้านการผลิต โดยวิธีลงมือปฏิบัติ ปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากรได้บรรยายแนะนำวัสดุที่ใช้อุปกรณ์ในการผลิต และขั้นตอนในการลงมือผลิตให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยใช้วิธีแยกกลุ่มย่อย และแจกอุปกรณ์ที่จัดเตรียม วิทยากรได้ลงมือสาธิตให้กับผู้เข้ารับการฝึกทักษะได้เรียนรู้จากผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เมื่อวิทยากรได้สาธิตเสร็จแล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสอบถาม เมื่อทุกคนเข้าใจ วิทยากรจึงให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะได้ลงมือปฏิบัติจริง

ภาพที่ 3 กลุ่มประชาชนและกลุ่มเยาวชนเข้ารับการอบรม

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่เป็นผลงานของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม

3. การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ การติดตามประเมินผลโดยการสังเกตการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมอบรมพัฒนาทักษะของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนผู้สนใจทั่วไปและกลุ่มเยาวชน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เข้ารับการอบรมจากนั้นจึงประเมินความรู้ก่อนเข้ารับการอบรมและหลังเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก พบว่า จากการสังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมทั้ง 2 กลุ่ม มีความสนใจ แลกเปลี่ยน และมีความตั้งใจที่จะรับการถ่ายทอดทักษะการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักเป็นอย่างดี ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับการกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการเข้ารับการอบรมในภาพรวม

ที่	ด้าน	ระดับความคิดเห็น				t-test
		ก่อนเข้ารับการอบรม		หลังเข้ารับการอบรม		
		μ	σ	μ	σ	
1	ด้านการผลิต	2.52	0.17	4.08	0.16	2.44
2	ด้านการออกแบบ	2.29	0.25	3.72	0.35	5.59
3	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์	2.05	0.36	3.58	0.08	8.36
4	ด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด	1.99	0.07	3.68	0.13	2.40
	รวมเฉลี่ย	2.21	0.24	3.76	0.21	2.40

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่เป็นกระบวนการเรียนรู้จากทักษะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดกันมาจากรพบุรุษสู่ลูกหลานเพื่อแก้ปัญหาการว่างงานจากการทำเกษตรกรรม เมื่อทำจนชำนาญจึงกลายมาเป็นงานหลักของชุมชน กลายเป็นแหล่งบ่มเพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้เกิดการสร้างสรรคผลงานเป็นมรดกทางปัญญาประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตพนธ์ ชุมเกต (2560: 62-64) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นเน้นเรื่องราว วิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านไทยมุสลิม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแรงขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

2. กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นกิจกรรมการลงมือปฏิบัติในการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ จุดมุ่งหมายคือ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์ของชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรม 2 กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มเยาวชนและกลุ่มประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น จำนวน 20 ชั่วโมง จากการประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม ในรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนการเข้ารับการอบรม จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจในกิจกรรมอย่างยิ่ง มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้และปฏิบัติสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดียิ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับวรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ (2561: 4) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้สร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มตามความสนใจและความต้องการของกลุ่มเพื่อทำงานอาชีพด้านหัตถกรรมและเกษตรกรรม เพื่อหารายได้ สร้างความสุขในรูปแบบของงานเกษตรกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตอาหารและของใช้ที่เพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือนเช่น ผ้าทอ ตะกร้า กระบุง การผลิตของใช้เพื่อการสร้างความสุข เช่น เหยียดโยรยทาน เป็นต้น สำหรับทักษะการเรียนรู้ด้านอาชีพของผู้สูงอายุในชนบทไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้งานอาชีพที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันสร้างกลุ่มอาชีพในชุมชนของตน และเรียนรู้ด้านอาชีพร่วมกันหรือเรียนรู้จากวิทยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้สูงอายุเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงมากที่สุด รองลงมาเรียนรู้จากการ

สังเกต จดจำและทดลองทำ เรียนรู้จากวิทยากรหรือผู้รู้ในชุมชน และมีการสืบทอดองค์ความรู้ไปยังรุ่นลูกหลาน มีช่องทางการเรียนรู้จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญเหล่านี้ คือ

1. แนวคิดทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดทฤษฎีด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน องค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วิถีพุทธ เหตุเพราะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่นำวัตถุดิบในชุมชนและอัตลักษณ์ชุมชน ถ่ายทอดสู่ผลิตภัณฑ์ของชุมชนต้องอาศัยปัจจัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นจึงจะสร้างความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ผู้ที่สามารถถ่ายทอดได้ตรงตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้ดีที่สุดคือปราชญ์ท้องถิ่น

2. บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้การผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธเป็นส่วนหนึ่งของอาชีพหลักในชุมชน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการรายใหญ่ ร่วมกันสนับสนุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงความต้องการของผู้บริโภค ทั้งมีการอบรมนำความรู้ใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยการประสานเชื่อมความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานการศึกษา เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรระยะสั้นเปิดสอนให้กับประชาชนที่สนใจ เพื่อยกระดับการมีงานทำ รายได้ครัวเรือนในชุมชนอื่นๆ

1.2 องค์กรภาครัฐและเอกชน ควรมีบทบาทในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการสร้างกลุ่มสมาชิกให้กับทุกชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือนของชุมชนให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิก

2.2 ควรศึกษาแนวทางและนโยบายในการส่งเสริมกลุ่มสมาชิกชุมชนแบบการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคเอกชนและกลุ่มสมาชิกเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตฺโต. (2560). สัมมาชีพบนทางสายกลางยุคไทยแลนด์ 4.0. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**. 4(3): 1-14.
- วรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ. (2561). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทย : ด้านอาชีพ. **วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ**. 5(1): 3-29.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานจังหวัดแพร่. (2561). **แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ พ.ศ. 2561-2564**.แพร่: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.

